

MIKROSZÁMÍTÓGÉPES KÖNYVTÁRI LEKÉRDEZŐ RENDSZER A KISMOTOR- ÉS GÉPGYÁRBAN

Németh Sándor

Kismotor- és Gépgyár

Előzmények

A számítógépet alkalmazni szándékozóknek szóló jó tanácsok mindig azzal kezdődnek, hogy ne a gépet vásárolják meg először, hanem nézzenek körül az alkalmazások területén és a programok piacán. Az viszont igaz, hogy akik ezeket a tanácsokat adják, olyan környezetben élnek, ahol a számítástechnika gyakorlati alkalmazása olyan szintet ért el, hogy lehet is, érdemes is körülnézni. Mi csak itthon nézhettünk körül. Az egyik alkalmat az ez év januárjában rendezett kétnapos bemutató teremtette meg. Az eredményt a *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás* összevont tematikus száma (33. köt. 5–6–7. sz. 1986.) és melléklete részletesen ismerteti.

A januári bemutatóra több okból nem jelentkeztünk. Rendszerünk adatállománya nem volt teljesen feltöltve, programjaink nem univerzálisak, csak arra használhatók, amire készültek. A legjelentősebb ok mégis talán a kishitűségünk volt. Azt gondoltuk, hogy a bemutatandó rendszerekhez képest a nálunk alkalmazott könyvtári megoldás megszokott, és széles körben alkalmazták.

A számítástechnikával 1983 végén kezdtünk el foglalkozni. A Commodore-64-es géppel való ismerkedés és játszózás során hamar eljutottunk arra a felismerésre, hogy e csodálatos gépek tökéletes játszótársak, sokféleképpen használhatók, csak éppen szóba sem jöhet az igényeinknek megfelelő könyvtári alkalmazásuk.

A SZÁMALK Könyvtárában régebben használt ISIS-BABILON programrendszert 1980 májusában egy, a *Számítógépes dokumentumtároló és visszakereső rendszerek* című tanfolyamukon megismertük, megcsodáltuk, de a programok alkalmazásához szükséges gépi konfiguráció (akkori) ára anyagi lehetőségeinket jóval meghaladta.* Így nem maradt

* Lásd Huba Zoltán Az ISIS-BABILON rendszer egy programozó szemével c. cikkét az Információ Elektronika 1981/5. számában. — A lektor.

más kiút számunkra, mint körülnézni a számítógépek hazai piacán és kiválasztani azt az alapgépet, amelyik alkalmassá tehető az általunk választott célok végrehajtására.

A rendszerrel szembeni alábbi *igényeinket* 1983 decemberében fogalmaztuk meg, utólag bevallva eléggé maximalista módon:

- ◆ Legyen alkalmas a műszaki könyvtárakban található dokumentumok bevitelére, tárolására, rendezésére, keresésére és kiíratására.
- ◆ Feltétlenül tegye lehetővé a teljes könyvtári állomány (könyvek, folyóiratcikkek, fordítások, gyártmányismertető stb.) nyilvántartását. Ez a követelmény a vállalati szakkönyvtárakban akkor 10 000 és 30 000 közötti tétel számot jelentett.
- ◆ A rendszer a keresőkérdésekre — függetlenül attól, hogy azok mire vonatkoznak — lehetőleg 1 percen belül adjon választ.
- ◆ Legyen lehetőség a teljes magyar ékezetes karakterkészlet használatára, tiltott jelek nélkül.
- ◆ A rendszerlemezek és az adatlemezek legyenek kompatibilisek a gyárak és a fejlesztő területek számítógépeivel, hogy szükség esetén bárki tájékozódhasson a teljes vállalati dokumentumállományban, függetlenül attól, hogy az illető Budapesten, Baján vagy Mezőkövesden dolgozik.

A programok kialakításának szempontjai

- ◆ A program legyen magyar nyelvű és könnyen kezelhető, azaz keresési üzemmódban minden érdeklődő számára számítástechnikai ismeretek nélkül használható legyen, ezzel is népszerűsítve a számítástechnikát a vállalati dolgozók körében.
- ◆ A programok közül az olvasók, a felhasználók csak a keresőfunkciókat használhassák, a többi programrész elérése és véletlen tönkretétele lehetetlen legyen.

- ◆ A dokumentumok leírásánál a cím, a szerző és a kiadás évének feltüntetése mellett tegye lehetővé a tartalomra utaló tárgyszavak széles körű használatát, egy-egy dokumentum szükség esetén akár 20–25 tárgyszóval is jellemezhető legyen. (Erre a kézikönyvek vagy a kongresszusi kiadványok esetén feltétlenül szükség van.)
- ◆ Tárgyszó szerinti keresésnél a program a homonimák, szinonimák használatát is tegye lehetővé, de automatikusan kezelje együtt az összetartozó tárgyszavakat.
- ◆ A tárgyszó szerinti keresésnél legyen lehetőség a logikai operátorok használatára. A bibliográfiai tételek cím szerinti keresésénél a címkezdő "A" és "Az" névelőket a program fogadja el, de ne vegye figyelembe; a csonkolásos keresési módot tegye lehetővé.
- ◆ Univerzálisan legyen felhasználható folyóiratcikkek, fordítások és más dokumentumok leírásának tárolására, keresésére.
- ◆ "Jó lenne"-ként megfogalmazódott az állományellenőrzés segítése, a különböző könyvtári kiadványok, például a rendszeres folyóiratszemle számítógépen való előállítás, a kölcsönzés gépesítése.
- ◆ Legyen lehetőség szabványos bibliográfiai leírások képernyőn való elkészítésére, sornyomtatóval pedig a sokszorosítására.
- ◆ A rendszer egészét használó könyvtárosok tevékenységét a program maximálisan segítse, ugyanakkor a kezelés, az adatfelvitel pár órás gyakorlással, minden számítástechnikai ismeret nélkül elsajátítható legyen.
Ennek érdekében:
- ◆ Az űrlapszerű adatbevitel automatikusan ellenőrzött legyen, tegye lehetővé a rugalmas hibajavítást a tétel tárolása előtt.
- ◆ Az adatállományba – az ellenőrzés ellenére – bekerülő hibák utólagos javítására minden mezőben legyen lehetőség. Az elveszett vagy megsemmisült, illetve kiselejtett dokumentumra vonatkozó adatok és azok összes indexe az állományból könnyen törölhető legyen.
A felsorolt sokféle szempontnak megfelelő hardver kiválasztása lehetetlennek tűnt, ráadásul egyidejűleg több vállalati szakterület és gyártóegység is bejelentette igényét egy-egy számítógépre. Az összesítésből kiderült, hogy olyan gépeket kellene vásárolni, amelyek többféle vállalati ügyviteli folyamatban, több szakterületen használhatók fel. A mikrogépeken megszokott BASIC nyelv mellett a magasabb szintű nyelvek (Fortran, Cobol, Pascal stb.), szövegszerkesztők és feldolgozók, programfejlesztők, adatbázis-kezelők, adatbeviteli ügyvitel-szervezési programcsomagok használatát is lehetővé kellett tenni.

E megfontolások alapján 10 db SLK 80/A típusjelű, hazai gyártású "professzionális" személyi számítógépet vásároltunk. A gépek közül egy a Központi Műszaki Könyvtárba került, a többit a szakterületek, illetve a gyártóegységek kapták.

A felhasznált géppark

A *központi egység*, az SLK 80/A, 64 kb-át RAM-memóriával, színes vagy fekete-fehér tv-, illetve monitorvezérléssel, 24x40/80 típusvezérléssel, beépített és csak BASIC-ből elérhető kazettás tárolóval rendelkezik. Lehetőség van 2 db 2 lemezes egység csatlakoztatására és további, legfeljebb 8 db interfészártya elhelyezésére. A tápegység be van építve.

A *billentyűzet* típusa SLK 80HT db Hall-generátoros nyomógommbal, 4 db különféle funkcióra programozható "soft" gommbal, 8 karakterleütés előtárolásának lehetőségével, ő, ú, ú és í nélküli karakterkészlettel.

Tv-monitorként Videoton gyártmányú Super Star 12 típusú televíziókészülék szolgál, videobemenetről vezérelve.

A *lemez meghajtó egység* japán gyártmányú, Mitsubishi 4853 típusú, egyszerre két db kétoldalas 5 1/4 inch átmérőjű hajlékony mágneslemez befogására alkalmas. Egy-egy lemez kapacitása a rendszerprogramokon kívül 708 kb-át, 160 sávval, sávonként 36 szektorral.

A *sornyomtató* DCD-PRT-80 típusú mozaiknyomtató 80 kar./s sebességgel, kétirányú nyomtatással.

*

Az alapgép Z-80-as mikroprocesszorral és CP/M 2.2-nek megfelelő operációs rendszerrel működik. Hasonló felépítésű és rendszerű gép többféle típusváltozatban került forgalomba, és e rendszerrel kompatibilis számítógépeket ma is állít elő a hazai ipar (pl. SYSTER). A KSH által 1984-ben megjelentetett, *A szocialista országok mikro- és miniszámítógépei* című kiadvány 28-féle hazai kompatibilis típust ismertet.

Az SLK 80/A operációs rendszerének neve MSYS. Ez az operációs rendszer felülről kompatibilis a CP/M 2.2-vel, ami azt jelenti, hogy bizonyos szolgáltatásokban annál többet nyújt, de lényegében megegyezik vele. Lehetővé teszi többek között, hogy a gép kezelői, használói a problémák egy adott szint alatti részével ne foglalkozzanak, inkább a saját problémák megoldására összpontosítsanak. A nagyszámítógépek funkcióihoz hasonló szolgáltatá-

sok minden különösebb szakismeret nélkül azonnal használhatók. Az MSYS az ember és a gép között egyszerű, gyorsan elsajátítható kapcsolatot ad, egyszerű parancsokkal lehet a kívánt eredményt elérni. A logikai fájl- és perifériakezeléssel a könyvtárkezelés*, perifériakiosztás ismerete nélkül lehet a programokat, adatokat elérni, mozgatni. Egyetlen paranccsal egy egész parancsláncolat is futtatható. Ha egymás után több felhasználó dolgozik a gépen, adataik és programjaik nem keverednek, mert egymás számára is láthatatlanná tehetők, felhasználói számokkal. Az egyes fájlok egyszerűen elzárhatók az illetéktelenek elől.

Az MSYS legfontosabb parancsai:

- DIR — A lemezen lévő fájlok neveinek listázására.
 ERA — A lemezen lévő megadott, illetve az összes fájl törlésére.
 REN — A fájlnevek megváltoztatására.
 TYPE — A fájlok képernyőre vagy sornyomtatóra való listázására.
 SAVE — COM formátumú fájlok másolóprogram nélküli másolására, memóriatartalom mentésére.
 USER — Felhasználói számok beállítására.

A Könyvtári lekérdező rendszer részprogramjai

1. Az operációs rendszer segédprogramjai
2. Adatfelvivő program
3. Indexgenerálók
4. Leltározó-listázó
5. Tárgyszó
6. Kereső
7. Javító
8. Katalóguscédula-sokszorosító
9. Szövegszerkesztő

A programrendszer bemutatása

A Könyvtári lekérdező néven szereplő programcsomag több önálló részprogramból áll. E programok egy része a gép megvásárlásával, illetve cserebere útján került hozzánk (MSYS segédprogramok). A többi programrészt magunk készítettük, elsősor-

ban a rendszert feltöltő könyvtárosok számára. Ezek a programrészek védettek, az olvasók elől rejtve vannak. Minden egyes részprogram magyar nyelvű üzenetet ad, és értelemszerűen menüvel vezérelt. Ahol nincs menü, ott a gép párbeszéd formában hajtja végre az utasításokat, illetve tájékoztat a tennivalókról.

Az operációs rendszer segédprogramjai nem tartoznak szorosan az operációs rendszerhez, de használatát segítik. Néhány fontosabb program: lemez-előkészítő, rendszermásoló, hibakereső, statisztikakészítő, mentő, titkosító, fájlindexező, tesztelő, különféle egy- és kétlemezes másoló stb.

E programok közül a könyvtárosoknak a lemezformálást, a rendszermásolást és a fájlmásolást kell ismerniük és alkalmazniuk. Mindhárom program párbeszédes üzemmódban működik, a futás a képernyőn ellenőrizhető.

Az adatfelvivő program behívása után bekéri a soros adatlemezt, ellenőrzi, és hiba esetén jelez. Rövid statisztikát ad a képernyőn az eddig feldolgozott állományról, arról, hogy hány dokumentációs tétel van eddig a lemezen, ez hány darab katalóguscédulát jelent, és mennyi a pillanatnyi szabad kapacitás. Ezután bemutatja az utoljára felvitt dokumentumleírást. A következő RETURN-re úrlapszerűen kéri a beviendő tétel azonosító számát vagy számait, könyvek esetében konkrétan a "Leltári szám(ok):"-at. Mivel egy-egy könyvtári dokumentum több példányban is előfordul, a tól-ig számokat is természetesen veszi (pl. A-3129-33), és leltári szám szerinti keresésnél pl. az A-3131-es leltári számú dokumentum is kereshető.

Tételazonosítási célra vesszőkkel elválasztva 128 karakter használható fel. A bevitt betűket és számcsoportokat ellenőrzi, és ha azok a könyvtár által alkalmazott jeleken, illetve számcsoportokon kívül esnek, a bevittet nem fogadja el.

A következőkben kéri a dokumentum címét, szerzőjét és a kiadás évét. Itt ellenőrzést nem végez, azt a felvivőtől kéri, a dokumentum tartalmát jellemző tárgyszavak kódját szintaktikusan ellenőrzi. A tétel memóriába való elküldése (tárolása) előtt rákérdez, hogy rendben van-e minden. Ha nincs, a javítás bármely mezőben elvégezhető.

A rendszernek ez a része a legérzékenyebb a hálózati feszültségkimaradásra, hálózati zavarra, ezért kb. 50 tétel begépelése után az adatokat automatikusan lemezre menti. Természetesen ezt a kezelő maga is bármikor megteheti.

Az indexgeneráló programrészek feladata az adatbevitel lezárása vagy javítás után a felvitt tételek indexeinek (leltári szám, cím, szerző, a kiadás éve,

* A "könyvtárkezelés" számítástechnikai értelemben sajátos módon strukturált adatállományok kezelését jelenti. — A lektor.

tárgyszó) elkészítése és rögzítése a rendszerlemezre. Manuálisan vagy automatikusan összevontan működtethetők.

A *leltározó-listázó* programrészek feladata többcélú. Elkészítésükre az adatlemez feltöltése során merült fel igény. Bebizonyosodott, hogy a beviteli hibák (a többszöri ellenőrzés ellenére) mindig emberi hibásból erednek. Például egy-egy től-ig-os leltári szám elgépelése több száz azonos leltári számmal ellátott dokumentumleírást produkált.

A menüvezérlésű program alkalmas leltári szám szerinti keresésre, a felvitel alapjául szolgáló kartonok betű szerinti keresésére, leltári számok különböző szempontok szerinti keresésére. A teljes körű állomány-ellenőrzés meggyorsítására a program elkészíti a dokumentumok leltári szám szerinti listáját, értelemszerűen kihagyva a már selejtezett anyagokat (1. ábra).

L Leltári szám keresés

LISTAZAS

- A** Kartonok - betű szerint
- B** Könyvek - betű szerint
- C** Könyvek - betű szerint rendezve
- D** Könyvek - betű szerint től - ig
- U** Visszatérés a rendszerhez

1. ábra Leltáriszám-keresési lista

A *tárgyszóprogram* a rendszerhez szabadon kialakított szótár elkészítését szolgálja (2. ábra). A szinonimák a felvitel módban vihetők be, "L." (azaz "lásd") jelöléssel. Ezek számára nincs külön megkötés. A rendszer a sorozatot is tárgyszónak veszi, így pl. az *Ipari Szakkönyvtár* sorozatban kiadott és a könyvtárban meglévő összes dokumentum perceként belül elérhető. A használt tárgyszójegyzék a szinonimákkal együtt jelenleg kb. 1200 tételt tartalmaz.

A *keresőprogram* az egyetlen, bárki számára hozzáférhető program. A könyvtár nyitvatartási ideje alatt ennek menüje várja az érdeklődőket (3. ábra). A használati utasítás — lapozhatóan — minden lényeges információt elmond a használónak. Cím és szerző szerinti keresésnél a program legalább három betű begépelését várja. Kisbetű, nagybetű,

rövid o, hosszú ó szabadon használható. A szerző mezőben maradt hely a kiadás évének, ezért az is itt kereshető. Egyszerre öt tárgyszóval lehet keresni. A tárgyszavak a gép mellett tárolt nyomtatott szótárból kereshetők ki, de azokat kérésre betűrendben maga a gép is bemutatja. Minden esetben a tárgyszó mellett szereplő számkódokat gépelik be, vesszővel elválasztva. Ennek előnye, hogy kevesebbet kell gépelni, így kevesebb a hibalehetőség (4. ábra). Nyomtatás minden keresési módban kérhető.

- F** Felvitel
- K** Képernyőre írás - összes tárgyszó
- L** Képernyőre írás - első betű szerint
- M** Nyomtatás - első betű szerint
- N** Nyomtatás - összes tárgyszó
- T** Tárgyszó visszakeresése
- U** Utoljára felvitt tárgyszó
- S** Sorszám szerinti visszakeresés
- J** Javítás
- V** Visszatérés a rendszerhez

2. ábra Tárgyszóprogram

A *javitóprogram* az adatlemezre felkerült hibák utólagos javítására, illetve egyes tételek törlésére használható. A leltári szám hibáit a könyvtárosok a leltárprogram segítségével egyszerűen kikereshetik, de a többi mezőben előforduló elütés, hibás tárgyszó csak a keresés üzemmódban hívható elő. A gépet használók a talált hibákat ezért minden esetben egy füzetbe rögzítik.

A javítás a legidőigényesebb művelet, ezért összevontan, negyedévenként, a könyvtári nyitvatartás után célszerű elvégezni. Egyszerre legfeljebb 100 tétel javítható, a program a leltári számok begépelését kéri, majd automatikusan végzi a munkáját. A változatlan tételeket új lemezre másolja, a javítandót pedig képernyőre adja. Az adatok sorrendje változatlan marad. Tipikus javítókép az 5. ábrán látható. A javítás során minden mezőben minden adat, adatcsoport egyszerűen átírható vagy törölhető. Az indexgenerálás 12 ezer tétel esetén csaknem 3 óra.

A *katalóguscédula-sokszorosító* program csak a könyvtárosok számára érhető el. Segítségével szabványos katalóguscédulák készíthetők, sokszorosít-

hatók, csak a hosszú ú, ű, ő és í betűk hiányoznak. Itt gondot jelent egyelőre, hogy a kereskedelemben kapható Pf 85/311567-0 jelű négyproduktumos katalóguskartonok egymáshoz ragasztásával lehet csak a nyomtatót kiszolgálni. A gyártó szövetkezet ugyanezt a kartont tekercsben 50 ezer darabtól vállalja, ezért továbblépni partnerek hiányában nem lehet. Számítógéppel készített bibliográfiai leírást mutat be a 6. ábra.

- Használati utasítás
- cím szerinti keresés
- szerző szerinti keresés, kiadás éve
- tárgyszó szerinti keresés
- kezdőbetű szerinti tárgyszavak
- visszatérés a rendszerhez

A szolgáltatások közül a kezdőbetűk lenyomásával választhat.

3. ábra Keresőprogram

B-2837
 Gépészeti rendszertechnika
 Szabó Imre.1986
 gépészet, rendszerelmélet, rendszer, technika,
 jelelmélet, modellezés, szimuláció

Leltári szám Cím Szerző Tárgyszó Törlés Vége

4. ábra Keresés a tárgyszó szerint

A szövegszerkesztő különféle könyvtári, tájékoztató kiadványok nyomdakész, első példányainak elkészítésére szolgál. A rendszeresen kiadott *Folyóiratszeme* című belső referálólappal anyagát 1986-ban már e program segítségével dolgozzák fel és rendezik. Szelektív információterjesztési célra többpéldányos (max. 10) anyagok nyomtatására is használjuk. A 7. ábrán látható egy részlet a Folyóiratszemelemből.

Tapasztalatok, a rendszer fő jellemzői

A Könyvtári lekérdező rendszer a Kismotor- és Gépgyár Központi Műszaki Könyvtárában egy éve működik. Az eredeti maximális követelményektől némileg eltér ugyan, de alapjában megfelel a kitűzött céloknak.

A jelenleg használt alapkiépítésben 1 rendszerlemez és 1 adatlemez mintegy 12 000 dokumentumleírást tud kezelni. A tárgyszavak kódolt kezelésével 1-1 dokumentum leírását átlag 6-700 karakterrel is lehetővé teszi. A rendszerlemez és az adatlemez a kettős lemezegységben van elhelyezve. A rendszerlemez további, legalább 5 adatlemez kezelését tudja ellátni. Ez elvileg azt jelenti, hogy minimálisan 60 000 dokumentumleírás tárolása és gyors

Tárgyszó szerinti visszakeresés

(E)lég, (RETURN) = tovább

A kért tárgyszavak kódjai:
>250,251,178,428<

Tárgyszó:	Kódja:	A hivatkozások száma:	Közös:	Találatjelző:
Hajtástechnika	250	63	63	1.
Hajtóművek	251	38	28	
Fogaskerék	178	29	17	
Méretezés	428	103	6	

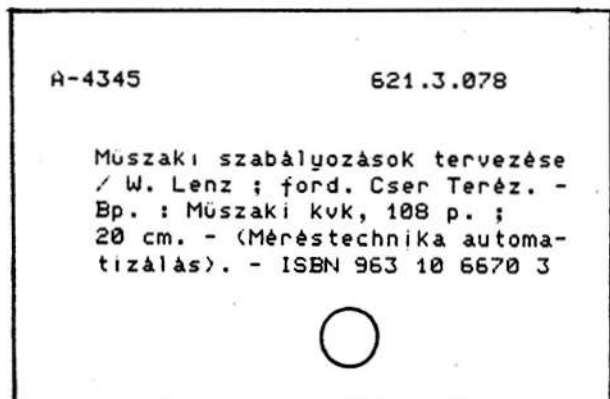
B-1625,1630

Fogaskerékpárok méretezése 1. és 2. kötet

Botka Imre, Erney György, 1974

hajtástechnika, hajtóművek, fogaskerék, méretezés

5. ábra Javitókép

6. ábra Számítógépes bibliográfiai leírás

visszakeresése valósítható meg egy rendszerlemez és 5 adatlemez segítségével.

A programok forrásnyelve Assembly és Turbo Pascal, terjedelme 100 kb-ot. A már említett 28-féle géptípus közül a jelenleg is kapható SYSTER számítógépen a programok nagyon kis eltéréssel futtathatók.

Adatállományunk még nincs feltöltve. Az adatlemezeken 8000 leírás szerepel. Keresési üzemmódban az eddig mért leghosszabb válaszadási idő 29 másodperc volt. Nyilvánvaló, hogy több lemez esetén a lemezcsere miatt ez az idő megnövekszik majd, de erről még nincsenek tapasztalataink.

Az eredeti elképzelések közül a következők módosultak:

- ◆ A mezőjellemzők kötöttek, csak generáláskor nevezhetők meg. A mezőhullámhossz állandó, egy dokumentum legfeljebb 512 karakterrel (betűvel-számmal) jellemezhető. Az egy dokumentumra vonatkozó tárgyszavak felvitele (max. 25 tárgyszó) kódoltan történik. E kódolás miatt viszont 700–800 karakteres dokumentumleírás is lehetővé válik.
- ◆ Mivel rendszerünk fő célja a gyors lekérdezés, és a rendezés rendkívül időigényes, csak 1 mező tartalma szerint történik rendezés.
- ◆ A logikai operátorok közül jelenleg csak az ÉS használható, a NEM operátor beépítésére jelenleg készül a program.
- ◆ Tárgyszó szerinti keresésnél egyidejűleg legfeljebb 5 tárgyszóval lehet az állományban keresni.

KÖNSTRUKCIÓ

4.)

A Lombardini új ipari Diesel-motorja. = MTZ, 1986. 7-8. sz. p.274.

Az idei müncheni BAUMA kiállításon néhány újonnan kifejlesztett Diesel-motort állított ki a Lombardini cég. A 2, illetve 3 hengeres motorokat mutatja be a cikk és közli műszaki paramétereiket is.

5.)

Új csavarozógép-különlegességet fejlesztett ki az Atlas Copco. = Industrie Anzeiger, 1986. 63-64. sz. p. 37.

A Hannoveri Ipari Vásár slágerei közé tartozott egy új szerszámcsalád, melynek érdekessége, hogy a pneumatikus csavarozógépekbe hidraulikus erőátvitelt építettek. A cikk ismerteti a légmotorral és hidraulikus erőátvitellel működő csavarozógép működési elvét és előnyeit az eddig alkalmazott megoldásokkal szemben.

6.)

Kenőolajsűrők a szovjet gépjárművekben. - GRIGORJEV - BABKIN = Automobilnaja Promiszlennoszt, 1986. 8. sz. p. 26-28.

A cikk ismerteti a Szovjetunióban gyártott és az ott üzemelő gépjárművek kenőolajsűrőit. Összehasonlítást végez egyes nyugati és japán sűrőkkel. Bemutatja az új szovjet sűrőpapír (BM-120) felhasználási előnyeit.

7. ábra Szövegszerkesztési példa

- ◆ A kölcsönzés gépi nyilvántartásáról lemondunk. Ezzel egyrészt állandóan zavarnánk a számítógépet használó olvasókat, másrészt úgy ítéltük meg, hogy ma még a napi kölcsönzések regisztrálása a hagyományos módon egyszerűbb és gyorsabb.

Összefoglalás

Vállalati szakkönyvtárakban — így a Kismotor- és Gépgyár műszaki könyvtáraiban is — az ismertett könyvtári kereső rendszer hosszú időn át szol-

gálhatja a könyvtárosokat és a könyvtárhasználókat. Kapacitása elvileg 60 000 egytípusú dokumentumleírás tárolására, keresésére teszi alkalmassá. Külön rendszerlemezrel és adatlemezekkel a fordítások, folyóiratcikkek keresésére az állomány a többször 60 ezres nagyságrendet is elérheti. Gyakorlati tapasztalataink ilyen nagy állomány kezeléséhez még nincsenek, a Kismotor- és Gépgyár szakkönyvtáraiban erre belátható időn belül nem is lesz szükség.

A Központi Műszaki Könyvtár szakkönyvgyarapodása 1972—1986 között 8000 kötet volt, könyvtári adatlemezünk jelenleg ennek az állománynak a többszempon-tú gyors visszakeresését és használatát segíti. Az újonnan beszerzett szakkönyvek már ki-

vétel nélkül azonnal bekerülnek az adatbázisba, az 1972 előttiék pedig folyamatosan, ahogy az időnk engedi. A fordítások, folyóiratcikkek, gyártmányismertető adatlemeze jelenleg még nincs feltöltve, demonstrációs célokból pár tételt tartalmaznak, hogy a működés lényege ismertethető, ellenőrizhető legyen. A feltöltéshez az időn kívül minden tényező megvan.

A számítástechnika sem csodaszer. Mienk lehet a legnagyobb tudású gép és a legjobb program, az egész nem ér semmit a könyvtárosok munkája nélkül. Ez a munka pedig hosszadalmas, fárasztó és időrabló. A felvitel alapjául szolgáló katalóguskartókat minden szempontból ellenőrizni kell, a hiányzókat el kell készíteni. Minden egyes dokumentumot kézbe kell venni, tartalomjegyzékét, tartalmát áttekinteni, majd a kartont tárgyszavakkal ellátni. Ezt a tételek egyenkénti begépelése követi. Nálunk ugyan lehetőség lett volna Mera típusú adatfeldolgozó gépekkel, konvertálással felvinni az adatokat, de a hasonló helyi vállalkozások magas hibaszázaléka miatt erről inkább lemondunk.

A rendszer létrehozása 1 programozó és 3 könyvtáros közös munkájának eredménye. E kis kollek-

tíva számára feltétlen sikerélmény, hogy a könyvtár szolgálataival szemben az igény nőtt, az olvasók, információkeresők ugyanolyan segédeszközként használják ma a számítógépes katalógust, mint évekkel ezelőtt a hagyományos katalógusokat. Mi talán már nem is szeretjük annyira, mint a felhasználók, mert bennünket, könyvtárosokat fokozott figyelemre, rendre és pontosságra ösztönöz, sőt kényszerít. Ha bárhol hibáztunk, azt gyorsan leleplezi.

A rendszer felépítésének, a programok, az eddigi tapasztalatok legjellemzőbb részeinek bemutatásával segítséget szerettünk volna nyújtani azoknak, akik hasonló gondok megoldása előtt állnak, hogy a működő rendszert megismerve, ennél tökéletesebbet tudjanak létrehozni.

*

A számítástechnika iránt érdeklődő könyvtáros társainknak, akiknek még nem volt lehetőségük hasonlót látni, e fórumot is felhasználva felajánljuk a géppel való közvetlen kommunikáció lehetőségét, tesztelését, tapasztalatszerzést. (Az időpontok egyeztetése végett előzetes értesítést kérünk a 852-957-es telefonszámon.)

NÉMETH Sándor: Mikroszámítógépes könyvtári lekérdező rendszer a Kismotor- és Gépgyárban

A Kismotor- és Gépgyárban 60 000 kötetes állomány kezelésére alkalmas szakkönyvtári mikroszámítógépes rendszer működik. E rendszer létrehozását, felépítését mutatjuk be, ugyanakkor az egyes részprogramok funkcióit is ismertetjük a felhasználói tapasztalatok összegezésével.

* * *

HEMET, Ш.: Библиотечная информационно — поисковая система на микро-ЭВМ Завода малых моторов и машин

На Заводе малых моторов и машин действует автоматизированная система на микро-ЭВМ, пригодная для обслуживания библиотечного фонда объемом 60 000 единиц. Статья знакомит с разработкой и построением системы, с функциями отдельных элементов программ, а также подводит итоги опыта работы с данной системой.

NÉMETH, S.: Microcomputer-based library retrieval system in a machine factory

A library microcomputer system is used in the Factory for Small Engines and Machines, Hungary, for the management of the library holding of 60 000 volumes. The installation and operation of the system, the functions of various programs, and a summary of users' experiences are described.

* * *

NÉMETH, S.: Bibliotheks-Abfragungssystem mit Mikrorechner in der Fabrik "Kismotor-és Gépgyár"

In der Fabrik "Kismotor-és Gépgyár" funktioniert ein Fachbibliotheks-Mikrorechnersystem, das zur Behandlung eines Bestands von 60 000 Bändern geeignet ist. Es werden das Zustandbringen und der Aufbau dieses Systems dargelegt, und gleichzeitig die Funktionen der einzelnen Unterprogramme mit der Zusammenfassung der Verbrauchererfahrungen bekanntgemacht.